

Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Yaratıcı Düşünme Eğilimlerinin İncelenmesi

Seda KARAÇELİK¹

Özet

Yaratıcı düşünme, değişen dünyaya uyum sağlayabilmek için gerekli olan becerilerden biridir. Bireyin doğuştan getirdiği yaratıcılık potansiyelinin desteklenmesinde erken yaşta verilecek eğitimin rolü büyüktür. Bu noktada öğretmenlerin de yaratıcı düşünme becerilerinin gelişmiş olması ve bu becerilerini planladıkları eğitime yansıtılmaları beklenmektedir. Bu çalışmanın amacı, okul öncesi öğretmenliği lisans programında öğrenim gören öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme eğilimlerinin bazı değişkenler açısından incelenmesidir. Tarama modeli kullanılan çalışmanın örneklemini bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesinde okul öncesi öğretmenliği anabilim dalında öğrenimine devam etmekte olan 157 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Çalışmanın verilerinin toplanması amacıyla öğretmen adaylarına araştırmacı tarafından hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu” ve Özgenel ve Çetin (2017) tarafından geliştirilen “Marmara Yaratıcı Düşünme Eğilimleri Ölçeği” uygulanmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme eğilimlerinin yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme eğilimlerinin cinsiyetlerine, yaşlarına, sınıf düzeylerine, mezun oldukları lise türüne ve okul öncesi eğitim alıp almama durumlarına göre anlamlı farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen sonuçların adayların kendi algıları olduğu göz önüne alındığında farklı yöntem ve ölçme araçlarının kullanıldığı çalışmaların planlanmasının alana katkı sağlayacağı düşünüldüğü için önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, öğretmen adayı, yaratıcılık

Examination of Preschool Prospective Teachers' Creative Thinking Dispositions

Abstract

Creative thinking is one of the skills necessary to adapt to the changing world. The role of education given at an early age is great in supporting the creativity potential of the individual. At this point, it is expected that teachers' creative thinking skills are developed and that they reflect these skills in the education they plan. The aim of this study is to examine the creative thinking dispositions of prospective teachers studying in the undergraduate education program in terms of some variables. The sample of the study, in which the survey model was used, consists of 157 teacher candidates who continue their education in the department of pre-school teaching at the education faculty of a state university. In order to collect the data of the study, the “Personal Information Form” prepared by the researcher and the “Marmara Creative Thinking Tendencies Scale” developed by Özgenel and Çetin (2017) were applied to the prospective teachers.

¹ Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi ABD, skaracelik@mu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-9181-3896>

According to the findings obtained as a result of the research, it was seen that the creative thinking tendencies of preschool prospective teachers were high. In addition, it was concluded that the creative thinking dispositions of prospective teachers did not differ significantly according to their gender, age, grade level, type of high school they graduated from, and whether they had preschool education or not. Considering that the results obtained are the candidates' own perceptions, it is thought that planning studies using different methods and measurement tools will contribute to the field, and suggestions have been made in this direction.

Keywords: *Creativity, preschool education, prospective teachers*

Giriş

Bilgi, toplumların ilerlemesinde en önemli unsurlardan biridir. Bilgiyi oluşturmak ise yeni fikirler ve projeler üretmek ve yetenekleri harekete geçirmek için yaratıcı düşüncenin dönüştürücü gücünü gerektirir. Hayatın her alanında yenilikçi bilgilere ulaşabilmek, bireylerin yaratıcı düşünme becerilerini kullanabilmesiyle mümkün olmaktadır. Bu nedenle hayal gücü ve yaratıcı düşünceyi çocukların erken eğitim deneyimlerine entegre etmek, çocukların geleceği inşa edebilmeleri için zengin temeller sağlayacaktır (Leggett, 2017).

Yaratıcılık, var olan üzerinde sorgulama yapmayı, kalıp yargılardan uzaklaşmayı, bilinenden çıkıp yeni ilişkiler geliştirmeyi, farklı bakış açıları kullanıp yeni denemeler yapmayı içermektedir (Memduhoğlu, Uçar ve Uçar, 2020). Bugüne kadar araştırmacılar tarafından pek çok yaratıcılık tanımı yapılmıştır. Torrance'a göre yaratıcılık, problemlerin veya bilgidaki boşlukların hissedilmesi, düşünce veya hipotezlerin oluşturulması, hipotezlerin sınanması, geliştirilmesi ve verilerin iletilmesidir. Guilford (1956) yaratıcılığı yeni fikirler üretme yetisi üzerinde durarak açıklarken Gardner (1997) yaptığı yaratıcılık tanımlamasında problem çözme, ürün tasarlama, yeni sorular üretme becerilerine odaklanmıştır (Akt: Karadeniz, 2020). Yapılan yaratıcılık tanımları genel olarak incelendiğinde yenilik oluşturma, farklı fikirler üretme, alışılmamış olanı deneme gibi ortak noktalar dikkat çekmektedir.

Yaratıcılık, düşüncede akıcılık, esneklik, orijinallik ve ayrıntılandırma becerilerini içerdiğinden kişinin bağımsız ya da ilgisiz görünen fikirler arasında bağlantı kurabilmesini sağlar. Yaratıcı düşünme becerisine sahip bireyler, her fikrin değerli olduğunun bilincindedirler. Farklı sorulara ve düşüncelere açık ve saygılıdır (Orhon, 2014). Bunun yanı sıra yaratıcılık sadece fikir üretmek için değil, kişisel mutluluk için, stresle ya da zor sorunlarla daha iyi başa çıkabilmek için de gerekli olan bir beceridir (Torrance 1962. Akt: Orhon, 2014). Bireysel olarak bu farkındalığa ulaşabilmiş olan bir kişi çevreyle girdiği etkileşimde dönüştürücü rol oynayabilmektedir. Yeni bakış açıları, yargılar ve iç görüler oluşturan, özgün yollarla dünyayı açıklayarak kültürü değiştirme gücüne sahip olabilmektedir (Üstündağ, 2020).

Eğitimin zaman içerisinde toplumda yaşanan değişimlere ayak uydurabilmesi, bireylerin de değişime uyum sağlayabilmeleri için yaratıcı düşünme potansiyellerini kullanmaları gerekmektedir. Yaratıcılık, doğuştan getirilmiş bir beceri olduğundan tüm bireyler belli düzeyde yaratıcılığa sahiptir. Ancak yaratıcılık doğuştan getirilse de geliştirilmediğinde körelmektedir. Bu becerinin zaman içerisinde yok olmaması ve gelişmesi için desteklenmesi gerekmektedir (Guilford, 1950; Argun, 2004; Doğan, 2020). Bu konuda yapılan çalışmalar, uygun eğitim ve eğitim ortamı sağlanmasının okul öncesi dönemdeki çocukların yaratıcılıkları üzerinde etkili olduğunu göstermektedir (Zahra, Yusooff ve Hasim, 2013; Broinowski, 2002; Karlıdağ ve Gönen, 2019; Yıldırım, 2014).

Çocukların yaratıcı düşünme becerilerinin desteklenmesi konusunda en büyük görev öğretmenlere düşmektedir. Eğitimcinin yaratıcılığa karşı tutumu ve inancı, bir çocuğun yaratıcılığının farkına varılıp varılmayacağını, geliştirilebileceğini veya zayıflatılıp bastırılacağını belirleyebilmektedir. (Chien ve Hui, 2010). Öğretmenlerin çocukların yaratıcı düşünme becerilerini desteklemeleri için kendilerinin de bu beceriye sahip olmaları önemlidir. Yaratıcı düşünme becerilerini geliştirebilecek nitelikte eğitim ortamı hazırlayabilmeleri ve çocuklara bu konuda uygun bir model olabilmeleri gerekmektedir (Senemoğlu, 1996). Eğitimde kullanılan geleneksel yöntemler, yaratıcılığı geliştirmek konusunda yetersiz kaldığından öğretmenlerin yeni yaklaşımlar kullanıp yaratıcı düşünceyi harekete geçiren sınıf ortamı yaratarak çocukların potansiyellerini açığa çıkarabilmeleri öncelikle kendilerinin yaratıcı düşünme özellikleri taşıyor olmaları ile gerçekleşebilir (Memduhoğlu, Uçar ve Uçar, 2020).

Öğretmenlik mesleği, eğitimin her aşamasında yaratıcılığı kullanmayı gerektiren bir meslektir. Öğretmen yaratıcılığı ise orijinalliği denemek, hayal gücünü ve problem çözme yeteneklerini kullanmak olarak da görülebilir (Lapeniene ve Bruneckiene, 2010; Akt: Memduhoğlu, Uçar ve Uçar, 2020). Kullanılacak farklı öğretim yöntemlerinin belirlenmesi, çocukların ilgisini çekecek etkinliklerin planlanması, etkili sınıf yönetiminin sağlanması, sınıf ortamının öğrenmeyi teşvik edecek nitelikte düzenlenmesi ve her çocuğu değerlendirebilecek en uygun değerlendirme yönteminin belirlenebilmesi vb. durumlar yaratıcı düşünme becerilerinin kullanılmasını gerektiren durumlardır. Bunu yaparken öğretmenin geleneksel ve alışılmış olanın ötesine geçebilmesi gerekmektedir. Öğretmen, hem model hem de yaratıcılığın gelişimini destekleyen kişi olarak çocukların özgür denemelerine, araştırmasına izin vermeli, orijinal ve alternatif çözümlere ulaşmaları için uygun eğitim ortamı sunmalı ve rehberlik etmelidir (Tuckman, 1992; Akt: Senemoğlu, 1996).

Ülkemizde de son yıllarda bu konu üzerine yapılan çalışmalar artış göstermiş ve yaratıcı düşünme becerilerinin önemi daha fazla vurgulanmaya başlanmıştır. Uygulanmakta olan Okul Öncesi Eğitim Programı'nın temel özellikleri incelendiğinde ise yaratıcılığın geliştirilmesinin ön planda olduğu görülmektedir. Ayrıca programın amacına uygun bir şekilde yürütülebilmesi için öğretmenlerin de yaratıcı olması gerektiğine vurgu yapılmıştır (MEB, 2013). Bunun yanı sıra yaratıcılık ve estetik, okul öncesi öğretmeni özel alan yeterlikleri içerisinde bir yeterlik alanı olarak yer almaktadır (ÖYGM, 2017). Tüm bunlar, Türkiye'de okul öncesi eğitim alanında yaratıcılığa verilen önemi göstermekte ve öğretmen niteliklerinde de yaratıcılığın önemli bir yeri olduğunu işaret etmektedir.

Çalışmanın Amacı

Yaratıcı düşünme becerisine sahip bireyler, merak ve bilme dürtüsüne sahip, iletişime ve farklı fikirlere açık, sorunlara etkili çözüm bulabilen ve öngörülü kişilik özelliklerine sahiptir. Öğretmenlerin bu beceriye sahip olması verecekleri eğitim üzerinde etkili olabilecektir. Küçük çocuklarda yaratıcı düşünme becerilerinin gelişiminde de okul öncesi eğitimin ve dolayısıyla okul öncesi öğretmenin önemi büyüktür. Öğretmen adayları ile yapılan çalışmalar öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme düzeylerinin belirlenmesinde ve öğretmen adaylarının bu becerilerinin geliştirilebilmesi için lisans eğitimi sırasında yapılabilecek düzenlemelerin planlanabilmesi için önemlidir. Bu çalışmanın amacı bir devlet üniversitesinin okul öncesi öğretmenliği lisans programının 1., 2., 3. ve 4. sınıfında öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme eğilimlerini çeşitli değişkenler açısından incelemektir. Bu amaç doğrultusunda şu sorulara yanıt aranmıştır:

- a) Okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme eğilimleri ne düzeydedir?
- b) Okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme eğilimleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
- c) Okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme eğilimleri yaşlarına göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
- d) Okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme eğilimleri sınıf düzeylerine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
- e) Okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme eğilimleri mezun oldukları lise türüne göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
- f) Okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme eğilimleri okul öncesi eğitim alıp almama durumuna göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

Yöntem

Çalışmanın Modeli

Çalışma, geçmişte ya da halen var olan durumu olduğu şekilde betimlemeyi amaçlayan tarama modelinde planlanmıştır. Tarama modeli çalışmalar, evren hakkında genel bir yargıya varmak için tüm evrenden ya da evrenden alınacak örneklem üzerinde yürütülür. Bu çalışmada tarama modellerinden iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında değişim varlığını veya derecesini belirlemeyi amaçlayan ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel araştırmalar, ilişkileri belirleyerek tahminlerde bulunulmasını mümkün kılmaktadır (Karasar, 2008; Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz, Demirel, 2010).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Öğretmenliği Anabilim Dalı'nda öğrenim görmekte olan 157 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Öğretmen adaylarının demografik bilgileri Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1

Öğretmen Adaylarına İlişkin Demografik Bilgiler

		f	%
Cinsiyet	Kız	122	77,7
	Erkek	35	22,3
Yaş	20 yaş ve altı	57	36,3
	21-26 yaş	91	58
	27 yaş ve üzeri	9	5,7
Sınıf Düzeyi	1. sınıf	32	20,4
	2. sınıf	23	14,6
	3. sınıf	33	21
	4. sınıf	69	43,9
Mezun Olunan Lise Türü	Meslek lisesi	37	23,6
	Genel lise	16	10,2
	Anadolu lisesi	91	58

Tablo 1 (Devamı)*Öğretmen Adaylarına İlişkin Demografik Bilgiler*

	Öğretmen lisesi	13	8,3
Okul Öncesi Eğitim Alıp Almama Durumu	Alan	88	56,1
	Almayan	69	43,9
	TOPLAM	157	100

Tablo 1 incelendiğinde çalışmaya katılan öğretmen adaylarının %77,7'sinin kız, %22,3'ünün erkek olduğu; yaş grupları açısından incelendiğinde öğretmen adaylarının yarısından fazlasının 21-26 yaş aralığında, %36,3'ünün 20 ve altı yaş grubunda, %5,7'sinin ise 27 yaş ve üzerinde olduğu görülmektedir. Öğretmen adaylarının 20,4'ü 1. sınıfta, %14,6'sı 2. sınıfta, %21'i 3. sınıfta ve %43,9'u 4. sınıfta öğrenim görmektedir. Çalışmaya katılan öğretmen adaylarının yarısından fazlası anadolu lisesi, %23,6'sı meslek lisesi, %10,2'si genel lise ve %8,3'ü öğretmen lisesi mezunudur. Öğretmen adaylarının %56,1'i geçmişte okul öncesi eğitim almışken %43,9'u okul öncesi eğitim almamıştır.

Veri Toplama Araçları

Çalışmanın verileri *Kişisel Bilgi Formu* ve *Marmara Yaratıcı Düşünme Eğilimleri Ölçeği* (kullanılarak toplanmıştır. Araştırmacı tarafından hazırlanan *Kişisel Bilgi Formu*, öğretmen adaylarının cinsiyetleri, yaşları, sınıf düzeyleri, mezun oldukları lise türü ve okul öncesi eğitim alıp almama durumları ile ilgili soruları içermektedir. *Marmara Yaratıcı Düşünme Eğilimleri Ölçeği* (MYDEÖ) Özgenel ve Çetin (2017) tarafından geliştirilmiş 5'li likert tip bir ölçektir. Toplam 25 maddeden oluşan ölçek *özdisiplin (5 madde)*, *yenilik arama (8 madde)*, *cesaret (4 madde)*, *merak (3 madde)*, *şüphe etme (2 madde)* ve *esneklik (3 madde)* olmak üzere 6 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin tamamının güvenilirliği için hesaplanan Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı 0.87 olarak bulunmuştur. Ölçekten alınabilecek en az puan 25, en fazla puan 125'tir. Alınan puanın yüksekliği yaratıcı düşünme eğiliminin yüksek olduğunu göstermektedir. Ayrıca alt boyutlardaki maddelere verilen cevaplar toplanarak, alt boyut toplam puanları elde edilmektedir.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri, 2019-2020 eğitim öğretim yılı bahar döneminde toplanmıştır. Daha önce planlanan çalışmada kullanılan ölçme aracı, COVID-19 pandemisinden dolayı uzaktan eğitime geçilmesi sebebiyle çevrimiçi form olarak hazırlanmıştır. Hazırlanan form, tüm okul

öncesi öğretmen adaylarına gönderilmiş çalışmaya katılmaya gönüllü olan 157 öğretmen adayından geri dönüş sağlanmıştır.

Verilerin Analizi

Veriler SPSS 22 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Ölçekten alınan puanların basıklık ve çarpıklık değerleri hesaplanmış puanların -1,5 +1,5 aralığında olmadığı görülmüştür. Verilerin normal dağılım göstermediği anlaşıldığından cinsiyet ve okul öncesi eğitim alıp almama durumu değişkenlerine bağlı farklılıklar için parametrik olmayan testlerden Mann Whitney U, mezun olunan lise, sınıf düzeyi ve yaş değişkenlerine bağlı farklılıklar için ise yine parametrik olmayan testlerden Kruskal Wallis kullanılmıştır.

Bulgular

Bu bölümde çalışmaya katılan öğretmen adaylarının MYDÖ'den aldıkları puanların değişkenlere göre incelenmesi amacıyla yapılan istatistikler sonucu elde edilen bulgular yer almaktadır. Bu doğrultuda öncelikle öğretmen adaylarının MYDÖ'den aldıkları toplam puan ve tüm alt boyutlardan aldıkları puanların ortalama değerleri verilmiştir (Tablo 2).

Tablo 2

Öğretmen Adaylarının MYDEÖ'den Aldıkları Puanlara İlişkin Betimsel İstatistikler

Alt Boyutlar	N	\bar{x}	ss
Öz disiplin	157	19,03	3,37
Yenilik arama	157	31,92	5,25
Cesaret	157	15,14	3,19
Merak	157	12,43	1,97
Şüphe etme	157	8,14	1,53
Esneklik	157	12,62	2,02
Toplam	157	99,34	14,41

Tablo 2 incelendiğinde ölçeğin özdisiplin boyutu için alınabilecek en yüksek puan 25 iken öğretmen adaylarının ortalamasının 19,03 olduğu; yenilik aram boyutu için alınabilecek en yüksek puan 40 iken öğretmen adaylarının ortalamasının 31,92 olduğu; cesaret alt boyutu için alınabilecek en yüksek puan 20 iken öğretmen adaylarının ortalamasının 15,14 olduğu; merak boyutu için alınabilecek en yüksek puan 15 iken öğretmen adaylarının ortalamasının 12,43 olduğu; şüphe etme

boyutu için alınabilecek en yüksek puan 10 iken öğretmen adaylarının ortalamasının 8,14 olduğu; esneklik boyutu için alınabilecek en yüksek puan 15 iken öğretmen adaylarının ortalamasının 12,62 olduğu görülmektedir. Genel olarak öğretmen adaylarının ölçeğin tüm boyutlarından aldıkları puanların yüksek ortalamaya sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Öğretmen adaylarının MYDEÖ'den aldıkları puanlar cinsiyetlerine göre incelenmiş ve elde edilen bulgular Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3

Öğretmen Adaylarının Cinsiyetlerine Göre MYDEÖ'den Aldıkları Puanlara İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Cinsiyet	N	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U	Z	p
Öz disiplin	Kız	122	80,55	9827,50	1945,500	-,803	,422
	Erkek	35	73,59	2575,50			
Yenilik arama	Kız	122	79,57	9707,00	2066,000	-,292	,770
	Erkek	35	77,03	2696,00			
Cesaret	Kız	122	80,82	9860,00	1913,000	-,941	,347
	Erkek	35	72,66	2543,00			
Merak	Kız	122	81,18	9904,50	1868,500	-	,253
	Erkek	35	71,39	2498,50			
Şüphe etme	Kız	122	78,78	9611,00	2108,000	-,117	,907
	Erkek	35	79,77	2792,00			
Esneklik	Kız	122	79,27	9671,50	2101,500	-,144	,886
	Erkek	35	78,04	2731,50			
Toplam	Kız	122	80,16	9779,00	1994,000	-,595	,552
	Erkek	35	74,97	2624,00			

Tablo 3'e incelendiğinde öğretmen adaylarının MYDEÖ'den aldıkları toplam puanlar ($p=,552$) ve alt boyutlarından aldıkları puanlarla cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

Öğretmen adaylarının MYDEÖ'den aldıkları puanlar yaşlarına göre incelenmiş ve elde edilen bulgular Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4

Öğretmen Adaylarının Yaşlarına Göre MYDEÖ'den Aldıkları Puanlara İlişkin Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Yaş	N	Sıra ortalaması	sd	x^2	p
Öz disiplin	20 yaş ve altı	57	71,60			
	21-26 yaş	91	81,91	2	3,242	,198
	27 yaş ve üzeri	9	96,44			
Yenilik arama	20 yaş ve altı	57	72,13			
	21-26 yaş	91	82,51	2	2,136	,344
	27 yaş ve üzeri	9	87,06			
Cesaret	20 yaş ve altı	57	69,07			
	21-26 yaş	91	85,12	2	4,417	,110
	27 yaş ve üzeri	9	80,00			
Merak	20 yaş ve altı	57	74,19			
	21-26 yaş	91	82,38	2	1,243	,537
	27 yaş ve üzeri	9	75,22			
Şüphe etme	20 yaş ve altı	57	73,09			
	21-26 yaş	91	83,21	2	1,954	,376
	27 yaş ve üzeri	9	73,83			
Esneklik	20 yaş ve altı	57	72,87	2	1,832	,400

Tablo 4 (Devamı)

Öğretmen Adaylarının Yaşlarına Göre MYDEÖ'den Aldıkları Puanlara İlişkin Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

	21-26 yaş	91	83,03			
	27 yaş ve üzeri	9	77,06			
	20 yaş ve altı	57	70,35			
Toplam	21-26 yaş	91	83,92	2	3,242	,198
	27 yaş ve üzeri	9	84,00			

Tablo 4 incelendiğinde, öğretmen adaylarının MYDEÖ'den aldıkları toplam puanlar ($p=,198$) ve alt boyutlarından aldıkları puanlarla yaşları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

Öğretmen adaylarının MYDEÖ'den aldıkları puanlar sınıf düzeylerine göre incelenmiş ve elde edilen bulgular Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5

Öğretmen Adaylarının Sınıf Düzeylerine Göre MYDEÖ'den Aldıkları Puanlara İlişkin Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Sınıf düzeyi	N	Sıra ortalaması	sd	χ^2	p
Öz disiplin	1. sınıf	32	70,94	3	1,496	,683
	2. sınıf	23	85,04			
	3. sınıf	33	79,98			
	4. sınıf	69	80,25			
Yenilik arama	1. sınıf	32	72,50	3	1,381	,710
	2. sınıf	23	87,00			
	3. sınıf	33	79,70			
	4. sınıf	69	79,01			

Tablo 5 (Devamı)

Öğretmen Adaylarının Sınıf Düzeylerine Göre MYDEÖ'den Aldıkları Puanlara İlişkin Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

Cesaret	1. sınıf	32	64,47	3	7,211	,065
	2. sınıf	23	88,17			
	3. sınıf	33	70,94			
	4. sınıf	69	86,54			
Merak	1. sınıf	32	77,05	3	,819	,845
	2. sınıf	23	84,72			
	3. sınıf	33	74,48			
	4. sınıf	69	80,16			
Şüphe etme	1. sınıf	32	69,31	3	2,806	,422
	2. sınıf	23	89,37			
	3. sınıf	33	79,71			
	4. sınıf	69	79,70			
Esneklik	1. sınıf	32	74,52	3	5,839	,120
	2. sınıf	23	90,76			
	3. sınıf	33	65,21			
	4. sınıf	69	83,75			
Toplam	1. sınıf	32	70,91	3	2,926	,403
	2. sınıf	23	89,17			
	3. sınıf	33	73,59			
	4. sınıf	69	81,95			

Tablo 5 incelendiğinde, öğretmen adaylarının MYDEÖ'den aldıkları toplam puanlar ($p=,403$) ve alt boyutlarından aldıkları puanlarla sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

Öğretmen adaylarının MYDEÖ'den aldıkları puanlar mezun oldukları lise türüne göre incelenmiş ve elde edilen bulgular Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6

Öğretmen Adaylarının Mezun Oldukları Lise Türüne Göre MYDEÖ'den Aldıkları Puanlara İlişkin Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Lise türü	N	Sıra ortalaması	sd	χ^2	p
Öz disiplin	Meslek lisesi	37	83,53	3	,958	,811
	Öğretmen lisesi	16	71,81			
	Anadolu lisesi	91	77,80			
	Genel lise	13	83,35			
Yenilik arama	Meslek lisesi	37	75,76	3	,513	,916
	Öğretmen lisesi	16	79,88			
	Anadolu lisesi	91	79,15			
	Genel lise	13	86,08			
Cesaret	Meslek lisesi	37	84,38	3	,830	,842
	Öğretmen lisesi	16	73,34			
	Anadolu lisesi	91	77,88			
	Genel lise	13	78,46			
Merak	Meslek lisesi	37	74,85	3	,454	,929
	Öğretmen lisesi	16	81,53			
	Anadolu lisesi	91	79,84			
	Genel lise	13	81,85			

Tablo 6

Öğretmen Adaylarının Mezun Oldukları Lise Türüne Göre MYDEÖ'den Aldıkları Puanlara İlişkin Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

Şüphe etme	Meslek lisesi	37	83,31	3	5,866	,118
	Öğretmen lisesi	16	73,78			
	Anadolu lisesi	91	74,49			
	Genel lise	13	104,69			
Esneklik	Meslek lisesi	37	81,78	3	2,326	,508
	Öğretmen lisesi	16	72,06			
	Anadolu lisesi	91	76,86			
	Genel lise	13	94,62			
Toplam	Meslek lisesi	37	80,18	3	,758	,860
	Öğretmen lisesi	16	77,19			
	Anadolu lisesi	91	77,45			
	Genel lise	13	88,77			

Tablo 6 incelendiğinde, öğretmen adaylarının MYDEÖ'den aldıkları toplam puanlar ($p=,860$) ve alt boyutlarından aldıkları puanlarla mezun oldukları lise türü arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

Öğretmen adaylarının MYDEÖ'den aldıkları puanlar okul öncesi eğitim alıp almama durumlarına göre incelenmiş ve elde edilen bulgular Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7

Öğretmen Adaylarının Okul Öncesi Eğitim Alıp Almama Durumlarına Göre MYDEÖ'den Aldıkları Puanlara İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Okul öncesi eğitim alma durumu	N	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U	Z	p
Öz disiplin	Alan	88	81,40	7163,00	2825,000	-,750	,453
	Almayan	69	75,94	5240,00			
Yenilik arama	Alan	88	78,94	6947,00	3031,000	-,018	,986
	Almayan	69	79,07	5456,00			
Cesaret	Alan	88	82,78	7284,50	2703,500	-	,237
	Almayan	69	74,18	5118,50			
Merak	Alan	88	81,41	7164,00	2824,000	-,762	,446
	Almayan	69	75,93	5239,00			
Şüphe etme	Alan	88	78,02	6866,00	2950,000	-,312	,755
	Almayan	69	80,25	5537,00			
Esneklik	Alan	88	82,48	7258,00	2730,000	-	,271
	Almayan	69	74,57	5145,00			
Toplam	Alan	88	81,07	7134,50	2853,500	-,646	,518
	Almayan	69	76,36	5268,50			

Tablo 7 incelendiğinde, öğretmen adaylarının MYDEÖ'den aldıkları toplam puanlar ($p=,518$) ve alt boyutlarından aldıkları puanlarla mezun oldukları lise türü arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Araştırmada elde edilen bulgular incelendiğinde okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme eğilimlerinin oldukça yüksek ortalamalara sahip olduğu görülmüştür. Köse, Çelik

Ercoşkun ve Balcı'nın (2016) yaptıkları çalışmada sınıf ve okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme becerileri karşılaştırılmış, elde edilen sonuçlara göre okul öncesi öğretmen adayları lehine anlamlı farklılık olduğu görülmüş ve bu durum okul öncesi öğretmenliği lisans programındaki derslerin daha fazla yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeye yönelik olarak tasarlanmış olması ile açıklanmıştır. Ayrıca Çoban (2016) yaptığı çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin yaratıcılıklarının, Eskidemir Meral ve Tezel Şahin (2019) ise okul öncesi öğretmenlerinin yaratıcı düşünme eğilimlerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Okul öncesi öğretmenlerinin lisans eğitimlerinden başlayarak bu konuda desteklendiği düşünüldüğünde yaratıcı düşünme becerilerinin daha yüksek olması beklenen bir sonuçtur ve yapılan çalışmalarda elde edilen sonuçların paralellik gösterdiği söylenebilir.

Öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme eğilimleri cinsiyetlerine göre incelendiğinde kız ve erkek öğretmen adayları arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Yapılan bazı çalışmalar okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcılıkları ve cinsiyetleri arasında anlamlı bir fark olmadığını ortaya koymuştur (Yılmaz ve Güven, 2019; Zeytun, 2010). Ayrıca öğretmen adaylarının yaratıcılık düzeylerinin incelendiği bazı çalışmalar da (Tuna ve Temizkalp, 2013; İşleyen ve Küçük, 2013; Topoğlu, 2015) benzer sonuçlar ortaya koyarken Köse, Çelik Ercoşkun ve Balcı'nın (2016) öğretmen adayları ile yaptıkları çalışmada kadın katılımcıların lehine anlamlı fark olduğu görülmüştür. Okul öncesi öğretmen adayları ile yapılan çalışmaların yanı sıra okul öncesi öğretmenleri ile yapılan bazı çalışmalar da yaratıcı düşünme düzeyleri ile cinsiyet arasında anlamlı fark olmadığını ortaya koymaktadır (Erol, Erol, Çalışır ve Bozan, 2019; Meral ve Tezel Şahin, 2019). Yaratıcılık ve cinsiyet ilişkisi üzerine Baer ve Kaufman (2008) tarafından yapılan kapsamlı bir çalışmada, kadın ve erkekler arasında yaratıcılık konusunda farklılık olmamasının pek çok çalışmanın yaygın bir sonucu olduğunu ancak bir cinsiyetin diğerinden daha iyi performans ortaya koyduğu çalışmalardan yola çıkarak bir kazanan olacaksa bunun kadınlar olabileceği ileri sürülmüştür. Bu çalışmanın bulgularında da cinsiyet açısından istatistiksel olarak bir fark olmamakla birlikte kadın katılımcıların toplam puan ortalamaları erkeklerin ortalamalarına göre daha yüksektir.

Öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme eğilimleri yaşlarına göre incelendiğinde yaş grupları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Topoğlu'nun (2015) yaptığı çalışmanın sonuçları öğretmen adaylarının yaratıcılık düzeyleri ve yaşları arasında anlamlı farklılık olmadığını ortaya koymuştur. Eskidemir Meral ve Tezel Şahin'in (2019) okul öncesi öğretmenleri ile yaptıkları çalışmanın sonuçlarında da öğretmenlerin yaşlarının yaratıcı düşünme eğilimleri üzerinde etkisi olmadığı görülmüştür. Bu çalışmaların yanı sıra Zembat, İlçi Küsmüş ve Yılmaz'ın (2018) okul

öncesi öğretmenleri ile yaptıkları çalışmada ise 21-25 yaş arasındaki öğretmenlerle 36 ve üstü yaş grubundaki öğretmenler arasında 36 yaş üzerindeki öğretmenler lehine anlamlı farklılık ortaya çıktığı görülmüştür. Yapılan bu çalışmada da öğretmen adaylarının büyük çoğunluğunun yaşları 17-26 yaş aralığındadır ve öğretmen adaylarının yaşları ilerledikçe yaratıcı düşünme düzeyi puanları artış gösterse de ortaya çıkan farkın anlamlı olmadığı sonucuna varılmıştır.

Öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme eğilimleri sınıf düzeylerine göre incelendiğinde sınıf düzeylerine göre anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür. Yapılan çalışmalardan bazıları okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcılık ve sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir (Yılmaz ve Güven, 2019; Topoğlu, 2015). Çetingöz (2002) ve Zeytun'un (2010) okul öncesi öğretmen adayları ile yaptıkları çalışmalarda, 2. sınıf öğrencilerinin yaratıcılık puanlarının diğer sınıflardaki öğrencilere göre daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Köse, Çelik Ercoşkun ve Balcı'nın (2016) yaptığı çalışmanın sonuçları ise 1. ve 4. sınıfta öğrenim gören okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme becerilerinin sınıf düzeylerine göre farklılaşmadığı sonucunu ortaya koymuştur. Elde edilen ortalama puanlar incelendiğinde, sonuç anlamlı olmamakla birlikte ölçeğin merak ve esneklik alt boyutları dışında 1. sınıftaki öğretmen adaylarının diğer sınıflardaki öğretmen adaylarından daha en düşük ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Öğretmen adaylarının 2. sınıftan itibaren artan öğretimle ilişkili dersleri ve bu derslerde 3-6 yaş gelişim düzeyine uygun planlama deneyimlerinin öğretmen adaylarının daha esnek düşüncelerini sağladığı söylenebilir. Bunun yanı sıra çalışmalarda farklı sonuçlar elde edilmiş olması, öğretmen adaylarının yaratıcılıklarının sınıf düzeyleri dışındaki bireysel farklılıkları sebebiyle ortaya çıkmış olabileceğini de düşündürmektedir.

Öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme eğilimleri mezun olunan lise türüne göre incelendiğinde lise türlerine göre anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür. Daha önce yapılan çalışmaların benzer sonuçlar verdiği, bu çalışmalarda da öğretmen adaylarının yaratıcılık düzeyleri ve mezun oldukları lise türü arasında anlamlı farka rastlanmadığı ortaya konmaktadır (Topoğlu 2015; Çelik ve Dikmenli 2021). Bu sonuçtan yola çıkarak öğretmen adaylarının farklı liselerde aldıkları eğitimin yaratıcı düşünme becerileri üzerinde benzer etkiyi yaratacak nitelikte olduğu söylenebilir.

Öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme eğilimleri okul öncesi eğitim alıp almama durumuna göre incelendiğinde okul öncesi eğitim alan ve almayan öğretmen adayları arasında anlamlı bir farka rastlanmamıştır. Yapılan bazı çalışmalarda elde edilen sonuçlar, okul öncesi eğitim alan çocukların yaratıcılıklarının okul öncesi eğitim almayan çocuklara göre anlamlı düzeyde yüksek olduğunu göstermektedir (Can Yaşar ve Aral, 2010; Yıldız vd., 2003; Broinowski, 2002). Ayrıca

Aslan, Aktan ve Kamaraj'ın (1997) çalışmasında elde edilen sonuçlar, okul öncesi eğitimin yaratıcılık üzerinde etkisinin olmadığını ortaya koymasından bu çalışmada elde edilen sonuçla aynı doğrultudadır. Bunun yanı sıra öğretmenlerin kendi yaratıcılıklarına ve sınıf ortamının yaratıcılık düzeyine ilişkin algıları oldukça yüksek olsa da bu durumun çocukların yaratıcılık düzeylerine yansımadağını gösteren çalışmalar da bulunmaktadır (Eskidemir Meral ve Tezel Şahin, 2019; Yuvacı, Dağlıoğlu, 2018). Bu sonuçlardan hareketle okul öncesi eğitimin bireylerin yaratıcılığı üzerinde etki edebilmesi için öncelikle öğretmenin yaratıcı düşünme becerilerinin sınıf ortamına yansımalarının önemli olduğu söylenebilir.

Elde edilen sonuçlardan yola çıkarak şu önerilerde bulunulabilir:

Bu çalışmada öğretmen adaylarının yaratıcılık düzeyleri kendi algılarını yansıtmaktadır. Bu nedenle okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme düzeylerini ve etkileyen faktörleri belirlemek için farklı yöntem ve ölçme araçlarının kullanıldığı çalışmalar planlanarak elde edilen sonuçlar karşılaştırılabilir.

Okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme becerilerini öğretim etkinliklerine yansıtılma becerilerini desteklemek adına lisans derslerine yönelik farklı uygulamaların etkililiği araştırılabilir.

4. sınıfa devam eden öğretmen adaylarının mezun olup göreve başladıktan sonra gerçekleştirdikleri eğitim etkinlikleri gözlemlenerek yaratıcı düşünme düzeylerinin uygulamaya nasıl yansıdığı ile ilgili uzun dönemli çalışmalar planlanabilir.

Kaynakça

- Argun, Y. (2004). *Okul öncesi dönemde yaratıcılık ve eğitimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Aslan, E., Aktan, E. & Kamaraj, I. (1997). Anaokulu eğitiminin yaratıcılık ve yaratıcı problem çözme becerisi üzerindeki etkisi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9, 37-48.
- Baer, J. & Kaufman, J. C. (2008). Gender differences in creativity. *Journal of Creative Behavior*, 42(2), 75-105.
- Broinowski, I. (2002). *Toward creativity in early childhood education* (Yayınlanmamış doktora tezi). University of South Australia, Avustralya. <https://oatd.org/oatd/record?record=australia%5C%3A284142> adresinden erişildi.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Erkan Akgün, Ö., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.

- Chien, C. & Hui, A. N. N. (2010). Creativity in early childhood education: Teachers' perceptions in three Chinese societies. *Thinking Skills and Creativity*, 5, 49-60. doi:10.1016/j.tsc.2010.02.002
- Çelik, B. B. & Dikmenli, Y. (2021). Sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcı ve yansıtıcı düşünme eğilimlerinin incelenmesi. *Anadolu Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 5(1), 46-65.
- Çetingöz, D. (2002). *Okul öncesi öğretmenliği öğrencilerinin yaratıcı düşünme becerilerinin gelişiminin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Çoban, Ç. (2016). *Okul öncesi öğretmenlerinin yaratıcılık düzeylerinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Uşak.
- Doğan, N. (2020). Yaratıcı düşünme ve yaratıcılık. Ö. Demirel (Ed.), *Eğitimde yeni yönelimler içinde bölüm* (169-199). Ankara: Pegem Akademi.
- Erol, M., Erol, A., Çalışır, S. & Bozan, M. (2019). Öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimleri ile yaratıcı düşünme düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Temel Eğitim Dergisi*, 1(2), 20-29.
- Eskidemir Meral, S. & Tezel Şahin, F. (2019). Okul öncesi öğretmenlerinin yaratıcı düşünme eğilimleri. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 13(19), 311-331. DOI: 10.26466/opus.580091
- Guilford, J. P. (1950). Creativity research: Past, present and future. *Frontiers of Creativity Research*, 33-65.
- İşleyen, T. & Küçük, B. (2013). Öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme düzeylerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(21). 199-208.
- Karadeniz, G. (2020). Yaratıcılık ve yaratıcı düşünme kuramları. E. Yazgın, Y. Yazgın (Ed.), *Erken çocuklukta yaratıcılık ve yaratıcı çocuk etkinlikleri içinde bölüm* (1-26). Ankara: Pegem Akademi.
- Karasar, N. (2020). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın.
- Karlıdağ, İ. & Gönen, M. (2019). Okul öncesi eğitim ortamının kalitesinin çocukların yaratıcılığına etkisi. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 8(4), 928-960. <http://dx.doi.org/10.30703/cije.542785>
-
-

- Köse, E., Çelik Ercoşkun, N. & Balcı, A. (2016). Okul öncesi ve sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcı düşünme ve problem çözme becerilerinin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40, 153-170.
- Leggett, N. (2017). Early childhood creativity: Challenging educators in their role to intentionally develop creative thinking in children. *Early Childhood Educational Journal*, 45, 845-853. doi:10.1007/s10643-016-0836-4
- MEB (2013). *Okul öncesi eğitim programı*. <http://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/ooproram.pdf>
- Memduhoğlu, H. B., Uçar, R. & Uçar, İ. H. (2020). *Yaratıcı okul yaratıcı öğretmen (Genişletilmiş 2. baskı)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Orhon, G. (2014). *Yaratıcılık: Nörofizyolojik, felsefi ve eğitsel temeller (2. baskı)*. Ankara: Pegem Akademi.
- ÖYGM (2017). *Okul öncesi öğretmeni özel alan yeterlikleri*. https://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_11/06160307_5-YYretmen_Yeterlikleri_KitabY_okul_Yncesi_YYretmeni_Yzel_alan_yeterlikleri_ilkYYretim_parYa_8.pdf
- Özgenel, M. & Çetin, M. (2017). Marmara yaratıcı düşünme eğilimleri ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 46(46), 113-132. <https://doi.org/10.15285/maruaeabd.335087>
- Senemoğlu, N. (1996, Ocak). *Yaratıcılık ve öğretmen nitelikleri*. Yaratıcılık ve Eğitim Paneli. Kara Harp Okulu, Ankara. <http://yunus.hacettepe.edu.tr/~n.senem/makaleler/yaratici.htm>
- Tok, E. & Sevinç, M. (2012). Düşünme becerileri eğitiminin okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme becerilerine etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 37(164), 204-222.
- Topoğlu, O. (2015). Eğitim fakültesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının yaratıcılık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi: ADÜ (Adnan Menderes Üniversitesi örneği). *The Journal of Academic Social Science Studies*, 35, 371-383.
- Tuna, S. & Temizkalp, G. (2013). Öğretmen adaylarının yaratıcılık düzeyleri. *Eğitim Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1, 58-65.
- Üstündağ, T. (2020). *Yaratıcılığa yolculuk (8. baskı)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Yıldırım, A. (2014). *Okul öncesinde yaratıcı problem çözme etkinliklerinin yaratıcılığa etkisi (5 yaş örneği)* (Yayınlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
-
-

- Yıldız, V., Özkal, N. & Çetingöz, D. (2003). Okul öncesi eğitimi alan ve almayan 7-8 yaş grubu çocuklarda yaratıcı potansiyelin değerlendirilmesi. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(13), 129-137.
- Yılmaz, H. & Güven, Y. (2019). Yaratıcılık ve hoşgörü: Okul öncesi öğretmen adayları üzerine bir araştırma. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 3(2), 258-277.
- Yuvacı, Z. & Dağlıoğlu, H. E. (2018). Okul öncesi eğitim alan çocukların ve buldukları sınıf ortamının yaratıcılık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 2(2), 234-256. doi: 10.24130/eccd-jecs.196720182262
- Zahra, P., Yusooff, F. & Hasim, M. S. (2013). Effectiveness of training creativity on preschool students. *Procedia-Social and Behavioral Science*, 102, 643-647.
- Zembat, R., İlçi Küsmüş, G. & Yılmaz, H. (2018). Okul öncesi öğretmenlerinin yaratıcı düşünme eğilimleri ve sınıf yönetimleri. S. Dinçer (Ed.), *Değişen dünyada eğitim* içinde bölüm (s. 67-80). Ankara: Pegem Akademi.
- Zeytun, S. (2010). *Okul öncesi öğretmenliği öğrencilerinin yaratıcılık ve problem çözme düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.